

УДК 378.147: 796. 323.2

Л. О. Коновальська,

кандидат педагогічних наук

(Бердянський державний

педагогічний університет)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. У сучасному світі істотно зростає роль фізичної культури як фактора вдосконалення людини й суспільства. Рух України до світового співтовариства, суттєві зміни в підходах суспільства до збереження та зміцнення здоров'я людини як однієї з найвищих цінностей та пріоритетного напрямку державної політики визначили потребу в якісній підготовці висококваліфікованих фахівців у сфері фізичної культури. Тому вважаємо за доцільне зазначити необхідні педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Аналіз досліджень і публікації. У “Великому енциклопедичному словнику” поняття “формування” визначається як 1) надання певної форми; 2) складання основи якого-небудь колективу, військової частини; 3) новостворена військова частина [1].

Т. Іванова та Т. Левіна в електронному навчально-методичному комплексі з педагогіки визначають **поняття “методична компетентність”** як охоплюючу всі професії здатність теоретично обдумувати вирішення навчального або робочого завдання здійснювати кроки в думках і практично до мети [4]. Автори констатують, що при цьому потрібні такі особисті якості: аналітичне мислення, вирішувати проблеми, планувати, вчитися, ухвалювати рішення, гнучкість, уміння мислити в контексті, використання методів і стратегій у навчанні й роботі [4].

На основі аналізу психолого-педагогічних джерел та власного досвіду поняття “методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури” ми тлумачимо як інтегративну якість особистості, досягнуту в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, яка характеризується сукупністю знань, умінь, навичок та особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури, необхідних для викладання предмета “Фізична культура”, надання методичної допомоги учням щодо їх самостійних занять фізичними вправами; батькам щодо виховання здорових нащадків, педагогічному колективу в проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня.

Л. Іванова визначає поняття “учитель фізичної культури” як “особистість, яка професійно підготовлена до викладання предмета “Фізична культура” та ефективного здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями” [5, с. 24].

Майбутній учитель фізичної культури розглядається нами як особа, яка навчається у вищому навчальному закладі з метою набуття кваліфікації – вчитель фізичної культури.

О. Нагреллі *тлумачить* поняття “формування методичної компетентності вчителя” як процес оволодіння вчителем методичними знаннями і вміннями, способами діяльності в галузі освіти, спрямованими на задоволення професійних потреб і запитів педагога [6, с. 7].

Базуючись на аналізі психолого-педагогічної літератури та власному досвіді викладацької діяльності, формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін ми розглядаємо як процес фахової підготовки, завдяки якому студенти оволодівають сукупністю спеціальних компетенцій та професійно значущих особистісних якостей, необхідних для забезпечення подальшої методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі з

учнями, батьками та учителями з метою зміцнення та збереження здоров'я школярів.

Е. Волохова вважає, що педагогічні умови – це сукупність об'єктивних можливостей, що забезпечують успішне виконання завдань [2, с.76].

М. Чобітько у визначенні педагогічних умов особистісно орієнтованої професійно педагогічної підготовки виходить з того, що “умови – філософська категорія, яка виражає відношення предмета до явищ, навколишньої дійсності, без яких її не можна реалізувати. Умови складають те середовище, обстановку, в якій виникають, існують і розвиваються явища, процеси” [9, с. 271].

Мета статті – з'ясувати педагогічні умови, які впливають на формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Основні завдання статті.

1. Провести аналіз психолого-педагогічної літератури та інформації з мережі Інтернет щодо визначення педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури .

2.Визначити та розкрити зміст педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

Щоб вирішити завдання та досягти мети (формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури), необхідно забезпечити відповідні педагогічні умови.

Т. Гущиною в дисертаційному дослідженні розкриваються необхідні педагогічні умови, які забезпечують ефективність формування методичної компетентності педагогічних працівників установ додаткової освіти дітей у ході підвищення кваліфікації [3].

А. Притуло визначив педагогічні умови розвитку методичної компетентності вихователя дошкільного начального закладу в процесі його педагогічної діяльності: розвиток ціннісного ставлення до неї на основі інтеграції особистісної позиції вихователя й наявних у нього

загальнокультурних, психолого-педагогічних, методологічних і методичних знань, актуалізації його індивідуального досвіду; залучення вихователя в активну творчу взаємодію в системах “вихователь – дитина”, “вихователь – вихователь”, “вихователь – старший вихователь (або інша особа, що здійснює супровід методичної діяльності в дошкільній освітній установі)”, “вихователь – батько” на основі “суб’єкт-суб’єктних” відносин; здійснення диференційованого цілісного методичного супроводу діяльності вихователя, що має аналітичний характер, а його результати – діагностичну спрямованість, і передбачає вироблення педагогічних умінь і навичок, необхідних для самостійного здійснення педагогічної діяльності (самоорганізація, саморегуляція); рефлексія педагогічних дій на різних етапах діяльності (самоаналіз і самооцінка) [7].

Н. Самсутіна визначила та розкрила в дисертаційному дослідженні педагогічні умови формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури, які полягають у забезпеченні єдності теоретичної та практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; ґрунтовному оволодінні знаннями з методики проведення уроків гімнастики, формуванні та розвитку в студентів спеціальних навичок учителя фізичної культури, що сприяє їх підготовці до виконання загальнопедагогічних та специфічних функцій учителя фізичної культури в майбутній професійній діяльності; здійсненні педагогічної діагностики сформованості професійних функціональних компетентностей у процесі фахової підготовки. Це дозволило здійснювати педагогічне оцінювання сформованості рівнів професійних функціональних компетентностей студентів, використовуючи комп’ютерну програму “СНСШ: моніторинг сформованості професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки” [8].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури нами визначені такі педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх

учителів фізичної культури: інтеграція змісту методичної підготовки в зміст професійно орієнтованих дисциплін, забезпечення особистісно орієнтованої розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії “викладач-студент” на рівні співтворчості, створення і дотримання сучасного навчально-методичного супроводу вивчення професійно орієнтованих дисциплін майбутніми учителями фізичної культури.

Перша педагогічна умова – інтеграція змісту методичної підготовки в зміст професійно орієнтованих дисциплін (“Теорія і методика фізичного виховання”, “Теорія і методика викладання спортивних ігор”, “Особливості методики проведення спортивних ігор в школі” та спецкурсу “Методична робота вчителя фізичної культури у школі”) – дозволила значно розширити можливості формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та накреслила шлях можливого впровадження змісту методичної підготовки в зміст інших професійно орієнтованих дисциплін.

Друга педагогічна умова – забезпечення особистісно орієнтованої розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії “викладач-студент” на рівні співтворчості – **дозволила спрямувати взаємодію викладача та студента** на творчий саморозвиток потенційних можливостей конкретної особистості студента. Ця умова характеризується гармонійно-творчими, дослідницькими відносинами за змістом, які вимагають постійної самоосвіти як викладача, так і студента і ґрунтуються на нових досягненнях педагогічної науки й передовому педагогічному досвіді; вимагають ініціативи у взаємодії зі студентами і цим покликані викликати у них активність, виховувати творчий підхід до навчання, прагнення до самовиховання.

Третя педагогічна умова – створення і дотримання сучасного навчально-методичного супроводу вивчення професійно орієнтованих дисциплін майбутніми учителями фізичної культури – сприяла оновленню змісту формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі викладання професійно орієнтованих дисциплін та відповідала вимогам часу. Ця умова характеризується **розробкою**

навчальних програм, посібників, тестових завдань, електронних підручників з таких дисциплін, як “Теорія і методика фізичного виховання”, “Теорія і методика викладання спортивних ігор”, “Особливості методики проведення спортивних ігор у школі” та спецкурсу “Методична робота вчителя фізичної культури у школі”.

Висновки. У ході дослідження нами визначено та розкрито зміст педагогічних умов формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, які характеризуються **розробкою навчальних програм, навчальних посібників, тестових завдань, електронних підручників** з таких дисциплін, як “Теорія і методика фізичного виховання”, “Теорія і методика викладання спортивних ігор”, “Особливості методики проведення спортивних ігор в школі” та спецкурсу “Методична робота вчителя фізичної культури у школі”.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розробці та застосуванні комплексу навчально-методичних матеріалів мультимедійних навчальних засобів для підвищення ефективності формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой энциклопедический словарь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf>.

2. Волохова Е. Д. Вариативный подход к профессиональному самоопределению подростков : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Волохова Елена Дмитриевна. – Ярославль, 1994. – 191 с.

3. Гущина Т. Н. Формирование методической компетентности педагогических работников учреждений дополнительного образования детей в процессе повышения квалификации : автореф. дисс. на соискание учен.

степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / Т.Н.Гущина. – Ярославль, 2001. – 21с.

4.Иванова Т. А. Педагогика : электронный учебно-методический комплекс / Т. А. Иванова, Т. В. Левина. – Режим доступа : <http://www.kgau.ru/distance/mf>.

5.Иванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Іванова Любов Іванівна. – К., 2007. – 170 с.

6.Нагреллі Е. А. Формирование методической компетентности учителей в системе повышения квалификации : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / Е. А. Нагрелли. – Новокузнецк, 2009. – 22 с.

7.Притуло А. В. Развитие методической компетентности воспитателя дошкольного образовательного учреждения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.eduhmao.ru/var/db.

8.Самсутіна Н.М. Педагогічні умови формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури / Н.М.Самсутіна // Спортивний вісник Придніпров'я : наук.-практ. журнал / Дніпропетровський державний інститут фізичної культури ; [гол. ред. Савченко В. Г.]. – Дніпропетровськ, 2013, – № 2. – С. 232–235.

9.Чобітько М. Г. Особистісно орієнтована професійно-педагогічна підготовка студентів / М. Г. Чобітько // Педагогічний процес : теорія і практика. – К. : П/П “ЕКМО”. – 2004. – № 2. – С. 268–277.